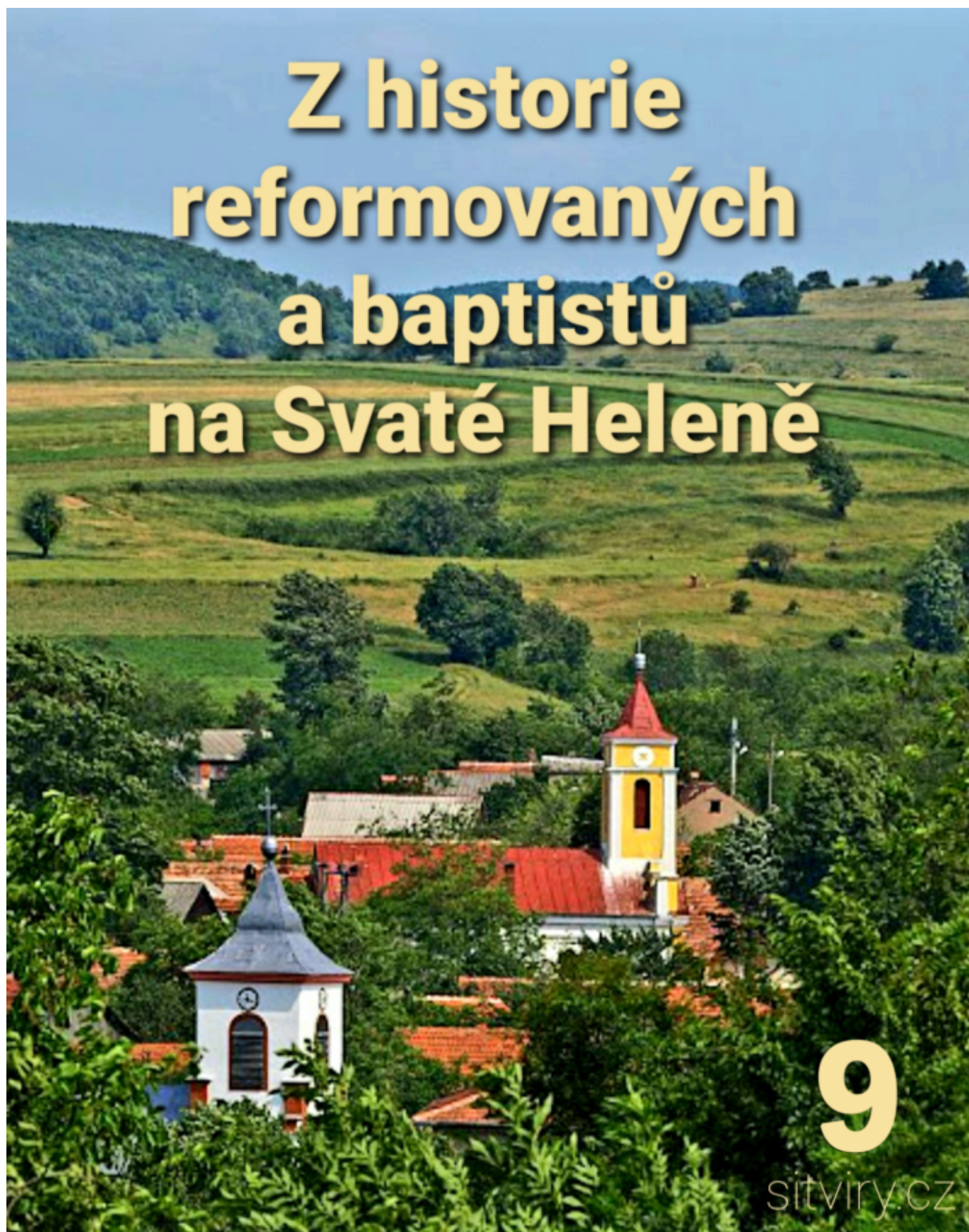

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně 9.

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně 9.

Působení Jaroslava Pecha 1938-1941

Na jeho místo přichází až po dvou letech Jaroslav Pech, protože ČCE váhala, zda do takto konfliktního a nábožensky tříštěného prostředí někoho vůbec vyslat. Pech přišel s odhodláním českobratrskou tradici udržet i přes problematické okolnosti, se kterými se potýkal jeho předchůdce. Sbor však následkem dvouleté absence faráře opět početně velmi zeslábl⁵³, když nemalá část sboru opět přešla k baptistům. Postava kazatele tak představovala pro členy sboru jednu ze základních podmínek dalšího fungování. Jeho autorita dokázala členům dodat jistotu určité duchovní záštity. Přitom jeho role jako zprostředkovatele věrouky a církevní autority stála v opozici vůči požadavku nezprostředkovaného výkladu Písma baptistů.

Snahou reformovaných kazatelů včetně nově nastoupeného Pecha bylo skupinu evangelíků transformovat do podoby z pohledu ČCE fungujících reformovaných sborů v ČSR či v jiných částech jihovýchodní Evropy. Funkčnost představovala také finanční zajištěnost sboru, jenž jednotlivým kazatelům musel ze své sborové kasy vyplácet služné. Jenže kasu bylo nutné průběžně naplňovat, proto farář pečlivými záznamy dohlížel na pravidelné placení saláru, každoročně z kazatelnice připomínal jména dlužníků a nabádal k nápravě věcí. Postaral se též o získání alespoň skromného pozemkového fondu, kdy produkce církevního pole obdělávaného členy sboru zajišťovala nezanedbatelnou finanční podporu chodu církve. Baptisté jeho příchod nesli nelibě, protože v době, kdy přijel, byla jejich místa setkávání a shromáždění uzavřena dočasným postavením mimo zákon. „Baptisté jsou neustále konzervativní a sotva se dají pohnout k dobrovolné spolupráci.“ Stálost nebezpečí ze strany baptistů potvrzuje dopis Synodní rady určený pro kazatele jako návod, jak by měl ve věroučných sporech týkajících se nanejvýš křtu argumentovat.

„[P]ráce na Heleně bude vyžadovati veliké trpělivosti a sebezapření. Oproti baptistům používejte výkladu, že křest vodou nepůsobí znovuzrození duše, a je tedy lhostejno, jeli člověk pokřtěn vodou v pěti nebo padesáti letech. Křest vodou je ovšem nutný a žádoucí, ale obrácení a znovuzrození působí teprve až Duch Svatý. Je tedy pro každého člověka potřebí křestu vodou a křestu Duchem Svatým. To souhlasí také s pověřením Páně: „Nenarodili se kdo z vody a Ducha, nemůže vejíti do Království Božího. Což narodilo se z Těla, tělo jest. A co se narodilo z Ducha, duch jest“. Zvláštní důraz klade Pán Ježíš na slova další: „Musíte se znovuzrodit.“ (Jan, III, 5-7) Pokud možno, vyhýbejte se však dogmatickým sporům a hleďte laskavostí a přívětivostí všechny získati a všem sloužiti.“⁵⁴

Lokální kontext obce byl neustále determinován „bojem o duše“, čehož důsledkem nebyla identitární jistota zakoušená nalezením vlastní pozice vůči symbolickému univerzu – výchozímu bodu cesty k vykoupení, ale naopak *krize identity*. Náboženský trh totiž stále nabízel hned několik identitárních alternativ, čímž se situace na denominačním poli stávala velice nepřehlednou a vedla dle Poláka až k vážným důsledkům v podobě duševní rozervanosti a prostřednictvím požadavku na udržování endogamie údajně až ke zhoubným zdravotním důsledkům.

„V našem malém sborečku je od časného jara cítit bázeň těch údů, kteří se plně nedovedou odevzdati do vůle Páně. Stále zde působí samozvaní kazatelé se svými hloučky, co by si rádo vytvořilo vlastní církev! V pondělí měli jsme společný křest dítek odrostlých, které vlivem baptistů nebyly křtěny. Je tu ještě mnoho rodin, co žijí v chaosu a nevědí kam. Zvláště samozvaní kazatelé chtějí si udržet své hloučky a hodně se namáhají. Mezi evangelíky je asi 7 kazatelů, kteří by nejraději utvořili svoji církev, a je zajímavé, že i mezi katolíky se to objevuje, mají tři kazatele, kteří mají podobné úmysly.“

55

Ještě výmluvněji působí výpověď Polákova: „Smutnou ilustrací tohoto vývoje byl syn bývalého kurátora a hlavní opory disidentství Kovaříka. V roce 1904 vystoupila celá rodina z ref. a dali se

ke svobodným. Podporoval abstinenci hnutí, jsa členem Modrého kříže, ale sám, jak jsme se přesvědčili, pije. Rozešel se nakonec i s Kyškou i s celou svobodnou církví. Hájí křest dospělých, ale potírá baptisty, dovede s největší vážností vykládati o biblických a náboženských otázkách, ale najednou se zarazí, dá se do smíchu, říká, že je to všechno pro kočku. Ale v rozhovoru s ním jsme poznali, že je nešťasten, že je krajně rozerván. Hledá prý nové náboženství a už má i kazatele vyhlídnutého. Jest na štítu se všemi a svaté mu není nic.“

„Uvážímeli, že na Heleně vedle reformovaného principu o palmu vítězství bojovali horlivci směru svobodného, Modrého kříže, baptismu a učiní tu snad pokus i darbisté⁵⁶, nelze bez smutku poslouchati, kterak dva bratři jdoucí do svých shromáždění se zdraví: Běda tobě Korozaime! Načež druhý odpovídá: Běda tobě třtino větrem se klátící! Nelze bez obav sledovat diskreditaci myšlenek obrácení, stejně tak podcenit zdravotní důsledky učení Kýšky – sňatky pouze těch, kteří jsou obráceni – důsledky jsou už viditelné: rychle postupující degenerace rapidním snížením možnosti výběru.“⁵⁷

Praktiky denominační konkurence

Samotný Pech žádal o „pomoc o narovnání stavů v denominační konkurenci“ taktéž vůči katolíkům, jež měli dva učitele a kazatele, kdežto o reformované pečoval pouze on. Autorita kazatele či konfesního učitele reprezentovala nástroj misijního působení a hrála hlavní roli v udržování pozice reformovaného sboru. Bez misijního kazatele by sbor jen velmi stěží mohl konkurovat svobodným, baptistům a také katolíkům. Ti totiž v druhé polovině 30. let podle vzoru ostatních denominací užívají k získávání nových členů stejných praktik. Např. katolický učitel Jirkovský se snažil „obrodit“ katolickou církev tak, že podle vzoru reformovaných a baptistů začal vykonávat podobné akce pro děti a dospělé, a po vzoru evangelíků organizoval v neděli tři shromáždění ve stejný čas, „což dříve nebylo“⁵⁸. Z hlediska evangelíků takováto aktivita byla sledována prizmatem nečistého postupu. Samotný Pech dokonce ze synodní rady dostal varování před Jirkovským, jelikož „užívá naše metody, které od nás odkoukal. Budte ve styku s ním velmi opatrný“⁵⁹.

Jak uplatňování distinkčních gest v každodenním životě ovládlo komunikační prostor, ilustruje následující příklad. Pech si ve svém dopise postěžoval, že má velké potíže s jídlem, jelikož nemohl na oběd chodit tam, kam učitel Jirkovský, protože šlo o rodinu katolíků, která se starala již o předchozího faráře. S postupujícími denominačními konflikty se však i z všednodenního kontaktu reformovaného kazatele s katolíky stala překážka. Podobnými formulovanými distinkčními gesty byly v symbolické rovině rozlišování sociálního prostoru některé domy a jejich okolí určené ke společným duchovním setkáváním. Baptisté v minulosti zase podle vzoru reformovaných zavedli vánoční besídky, aby jejich absence děti nemrzela a nesváděla k závisti. Náboženská přetahovaná v duchu denominační konkurence se projevovala také snahou získávat jednotlivé aktivní členy jednotlivých náboženských obcí – Pechovi se takto podařilo získat hráče na harmonium od baptistů⁶⁰.

Michal Pavlásek

Poznámky:

⁵² Složka: Jan Košťál: Přehled za pětiletou službu činnosti od 1. prosince 1931 do 1. října 1936.

⁵³ Podle farářů vedených statistik návštěvnosti bohoslužeb byl počet věřících poloviční (60–80 osob) oproti minulosti (Pech 1939).

⁵⁴ Dopis ze 7. února 1939.

⁵⁵ Dopis Jaroslava Pecha z 26. června 1939.

⁵⁶ O jejich existenci na Svaté Heleně však neexistují žádné doklady.

⁵⁷ Zpráva z prázdninového zájezdu Poláka (22. srpna 1931).

⁵⁸ Dopis Jaroslava Pecha z 13. prosince 1938.

⁵⁹ Dopis Jaroslava Pecha z 26. června 1939.

⁶⁰ Dopis Jaroslava Pecha z 12. ledna 1940.

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)